

Inhoudsopgave

Inleiding	
Een verlichte eeuw	9
Verlichting en geschiedenis in Europa	13
De herwaardering van de Verlichting	13
Het verlichte verhaal: het zelfbeeld van Europa	17
Het concept van het verlichte verhaal	20
Varianten van vooruitgang	27
Verlichting en geschiedenis in Nederland	31
Het verlichte verhaal in de nationale context	31
Het verlichte verhaal in Nederlandse bronnen	35
Hoofdstukindeling	40
1. Vooruitgang en verval. De omgang met het verleden in de Nederlandse spectatoren	
Inleiding	43
Het idee van vooruitgang in de spectator	49
De ontstaansgeschiedenis van het genre	49
De vooruitgang van de menselijke geest in Europa	52
Het probleem van verval in de Nederlandse Republiek	56
De zedenverbastering in de Nederlandse Republiek	56
De oorzaken van verval	60
De klassieke geschiedenis als bron	63
Beschaafde Bataven	67
Twee nationale mythes	67
Het ontstaan en verdwijnen van de Bataafse mythe	68
Het concept van de Gouden Eeuw	72
Een nieuw perspectief	74
Historische rolmodellen: de verschuivende voorbeeldfunctie van het verleden	86
De praktijk van beschaven	87
De grenzen van morele exempla	89
Conclusie	97
2. Scepticisme en optimisme. De prijsvragen over geschiedenis van Teylers Tweede Genootschap	
Inleiding	99
De praktijk van prijsvragen	105

De doelstellingen van Teylers	105
De prijsvragen over geschiedenis	108
De waarde van historische kennis	113
De groeiende status van geschiedenis	113
Een handleiding voor historisch onderzoek	117
Scepticisme en religie	122
De betrouwbaarheid van Herodotus	124
De vooruitgang van de geschiedschrijving	128
Verlichting en verleden	136
De vooruitgang van de samenleving	136
Geschiedenis en religie	147
Conclusie	150
3. Bijbel en beschaving. De geschiedenis van Europa in Nederlandse wereldgeschiedenissen	
Inleiding	153
Een verlichte wereld	158
Tijd en ruimte in vroege wereldgeschiedenissen	158
Nieuwe vragen en inzichten	161
De blijvende autoriteit van de Bijbel	166
Eruditie en deugd: de <i>Algemene Geschiedenissen</i> (1721-1728) van Geerlof Suikers en Isaak Verburg	167
De eerste Nederlandstalige wereldgeschiedenis	167
Bijbels verleden en de geschiedenis van Europa	176
Voorbestemde vooruitgang: <i>Historie der Waereld</i> (1780-1788) van Johannes Martinet	181
De geschiedenis van Europese vooruitgang	181
Het conflict tussen Bijbel en beschaving	189
Universele vooruitgang: <i>De Mensch</i> (1802-1807) van Martinus Stuart	197
De beschaving van mens en samenleving	197
De oorsprong van de mens	203
Conclusie	210
4. Klassieken en modernen. De receptie van verlichte geschiedschrijving in Nederlandse recensietijdschriften	
Inleiding	213
De klassieke geschiedschrijvers van het moderne Europa	217
Wisselende reputaties	227
Het belang van taal	227
De receptie van Voltaire	230

De receptie van David Hume	234
De receptie van William Robertson	239
De receptie van Edward Gibbon	246
Conclusie	251
Conclusie	255
Vooruitgang en verval	256
Europa en Nederland	263
Verlichte verhalen in Nederland	267
Dankwoord	271
Bronnen	273
Archiefstukken: <i>Teylers Stichting Archief (TSA)</i>	273
Gedrukte werken	274
Literatuur	277
Illustratieverantwoording	289
Register	291